

Het wel en wee van de Italiaanse meesters van het beeld in België

door Wim Vandenberghe, vrijwilliger bij [Outlaw](#)

Carlo Francesco Granzella (later: Charles François) werd geboren als zoon van [Giovanni Battista Granzella en Maria Maddalena Silvetti](#) op 27-01-1808 in Pianello del Lario, een Italiaans dorpje aan het meer van Como. Hij [kwam op 25-02-1835 in België](#) aan als een van de [talrijke Noord-Italiaanse prethandelaars, -uitgevers en lithografen \(steendrukkers\) die vanaf de jaren 1830 naar onze contreien uitweken om hun geluk te beproeven](#); “les Italiens” zoals ze toenmaals bekend stonden. Tegenwoordig noemen historici deze Italiaanse handelaars de [Tesini](#), naar het plaatsje Pieve Tesino waar velen van deze prentcommerçanten vandaan kwamen.

In 1836 was Charles Granzella al gevestigd als Brussels prethandelaar en lithograaf op Grand' Place nr. 21 samen met zijn zakenpartner Pietro (Pierre) Citrini die hiernaast afgebeeld staat op een door hemzelf gemaakte [advertentieprent](#). Op dat moment was er een grote markt voor prenten van de Wonderdadige medaille, een medaille die ontworpen werd na een vermeende Mariaverschijning in 1830 aan de Franse zuster Catharina Labouré in Parijs. Daarom besloten

Granzella en Citrini een prent van de Wonderdadige medaille uit te brengen. Dit leidde in 1836 tot een [eerste rechtszaak](#) tegen Charles Granzella, omdat de concurrerende, in Brussel gevestigde prethandelaar [François Criviccik](#) (geboren in [1788 in Draguccio, Republiek Venetië](#); hedendaags Draguč, Kroatië) hem en Citrini betichtte van het namaken van twee van zijn lithografische prenten die Onze Lieve Vrouw van de Wonderdadige Medaille en de Heilige Clara voorstelden. De prenten van Criviccik en Granzella-Citrini bestaan voor zover we weten niet meer, maar rechts ziet u een [gelijkaardige prent](#) uit 1851. Charles Granzella en zijn zakenpartner werden na een kort proces volledig vrijgesproken en Criviccik draaide op voor alle gerechtskosten.

De toekomst zag er weer rooskleurig uit voor Charles Granzella en op 01-01-1837 nodigden hij en Citrini het publiek uit, via een advertentie in “Le Belge”, op een bal ter inluiding van het nieuwe jaar. In die advertentie kondigden ze ook aan dat ze een nieuw plan van Brussel hadden ontworpen [“renfermant tout ce que cette ville contient de remarquable, et exécuté avec le plus grand soin”](#).

Charles' geluk kon niet op, want op 21-11-1838 [trouwde hij](#) in Sint-Jans-Molenbeek met de Belgische Anne Marie Zezymbrouck. Ze hadden eerder dat jaar al een zoon gekregen ([Michel Jean Charles](#), 20-04-1838 in Sint-Jans-Molenbeek geboren) die door dat huwelijk gewettigd werd. Daarna volgden nog vijf zoons: [Jean Baptiste Ferdinand](#) (02-08-1840 in Brussel geboren), [Henri Joseph](#) (11-03-1844 in Brussel geboren), [Hubert](#) (05-06-1845 in Brussel geboren), [Charles Silvain](#) (17-05-1848 in Brussel geboren) en [Charles François](#) (29-07-1853 in Brussel geboren). Hubert zou in de artistieke voetsporen van zijn vader treden, maar helaas ook het zwarte schaap van de familie worden.

Tegen 1854 had Charles Granzella een vestiging als uitgever en lithograaf in de Sint-Jansstraat in Brussel. In dat jaar heerste nog veel Marie Henriëtte-gekte omdat de hertogin net koningin van België was geworden door haar huwelijk met Leopold II op 22-08-1853. Granzella had daarom een [nieuwe prent met een portret](#) van de kersverse koningin uitgebracht die hem echter zuur zou opbreken. Zie links voor de schets die de Parijse tekenaar René Henri Massart voor Granzella getekend had, uit het gerechtsdossier, en de daaruit resulterende [prent](#) die Granzella uitgaf.

Op 4 februari 1854 liep de uitgever Jules Gêruzet door de Boterstraat in Brussel toen zijn oog op de prent van Granzella viel in de zaak van lijstenmaker Antoine Van Begin. Hij kocht het portret, stapte ermee naar de politie en spande op 5 februari 1854 een zaak aan tegen Granzella omdat die zijn portret van de jonge koningin zou hebben gekopieerd van een prent die Gêruzet had gedrukt op basis van een tekening gemaakt door de Brusselse tekenaar Joseph Schubert in opdracht van Gêruzet. Rechts ziet u ter vergelijking het [portret](#) dat door Gêruzet werd uitgegeven op basis van de tekening van Schubert.

Jules Gêruzet zei in zijn verhoor dat het feit dat de portretten een spiegelbeeld van elkaar waren een goed bewijs van kopiëren was:

“En comparant le portrait que j’ai édité de la Duchesse de Brabant et celui qui a été publié par le sieur Granzella on doit reconnaître qu’à l’exception des accessoires de la boucle d’oreilles et de la berthe et des fleurs de la coiffure c’est exactement le même portrait à la grandeur près. A la vérité dans la contrefaçon la figure est tournée à gauche au lieu d’être à droite mais cela sert encore à démontrer davantage que le portrait publié par Granzella a été fait sur celui que j’ai édité, en effet pour qu’il en soit ainsi on doit avoir copié sur la pierre lithographique le dessin original tel qu’il se trouve c’est à dire la figure donnée à droite; ce n’est que lors de l’impression du dessin contrefait que la figure s’est trouvée à gauche sur les exemplaires imprimés.”

René Henri Massart (30 jaar), de Parijse tekenaar die de schets voor Granzella had gemaakt, had het volgende te zeggen:

“C’est moi qui ai fait le croquis représenté par Granzella et d’après lequel les grands portraits ont été faits. J’ai commencé ce croquis au temple des [A]ugustins où se trouvait la Duchesse de Brabant; elle était coiffée d’un chapeau. Le portrait a été fait par mes ouvriers; c’est à la demande de Granzella que le croquis a été fait. Je suis dessinateur et éditeur.”

Dit werd bevestigd door Granzella, de beklaagde, die tijdens zijn verhoor zei:

“Le sieur Massart étant à Bruxelles, lors des fêtes de septembre s’est rendu en différents endroits pour voir la Duchesse de Brabant et notamment au temple des Augustins où il a pu l’examiner à son aise et crayonner ses traits pendant plus d’une heure; il est venu ensuite me présenter un croquis au crayon du portrait de cette princesse. En voyant que ce croquis était très bien réussi, j’ai fait un accord avec le dit Massart.”

Om te bepalen of het portret van Granzella gekopieerd was van het portret van Géruzet riep de rechtbank een reeks bekende en minder bekende kunstenaars op om hun deskundige mening te geven.

- [Louis Gallait](#) (40 jaar, schilder in Brussel) zei: “Il m’est impossible de donner mon opinion sur la question si le portrait édité par Granzella est la contrefaçon de celui édité par Geruzet. Cela est du domaine de la lithographie.”

- [Alexandre Robert](#) (37 jaar, schilder in Brussel) had geen twijfel: “D’après moi il est impossible que le portrait de Granzella ait été fait sans que l’artiste ait eu sous les yeux celui de Geruzet.”

- [Jean Baptiste Madou](#) (50 jaar, schilder in Brussel) was genuanceerder en had het over de meer glimlachende trekken in de schets van Massart en het portret van Granzella versus het portret van Géruzet: “Je pense que l’auteur du portrait de Granzella doit avoir eu des séances de S.A.I. (red. *Son Altesse Impériale*) ou doit avoir eu sous les yeux le portrait de Geruzet. Il est possible cependant que le croquis, qui est représenté par le prévenu, ait été fait au temple des augustins pendant une cérémonie, lequel croquis a pu servir à faire le portrait en grand. Je trouve, en effet, dans le croquis une expression plus riante que dans le portrait de Geruzet, expression que je retrouve dans le portrait en grand Granzella. Il est possible que ce croquis ait été fait, pour les besoins de la cause, d’après le grand portrait de Granzella.”

- [François Joseph Navez](#) (66 jaar, schilder in Rue Royale, Brussel) deelde de sterke mening van Robert en zei dat de schets en het portret van Granzella dezelfde imperfectie in het oog bevatten als in het portret van Géruzet: “Je persiste dans le rapport que j’ai dressé; Deux portraits ne peuvent se ressembler à un tel point sans que l’un soit la contrefaçon de l’autre; Je suis d’autant plus convaincu que le portrait de Granzella est une contrefaçon du portrait de Geruzet; que dans ce dernier portrait, il y a un défaut dans l’oeil qui est reproduit dans le portrait de Granzella et même dans le croquis.”

- [Ernest Slingenever](#) (30 jaar, schilder in Sint-Joost-ten-Node) was er ook van overtuigd dat het nagetekend was omdat beide portretten dezelfde plooi in de hals hadden: “Je crois que le portrait Granzella est une contrefaçon de celui de Geruzet; Je retrouve dans le portrait Granzella l’esprit artistique de M Schubert. Le pli du cou est également le même dans les deux portraits; Il est impossible que le pli soit le même puisque La Duchesse de Brabant

n'avait pas la même pose aux augustins que dans le Salon à Vienne (red. Geruzet was naar Wenen gereisd en had de opdracht gegeven aan Schubert om daar een schets te maken van de hertogin”

- [Adolphe Stache](#) (30 jaar, schilder in Elsene) was overtuigd dat het portret van G eruzet als leidraad gediend moest hebben voor dat van Granzella, maar dat het ook mogelijk was dat het portret van Granzella ook elementen van de schets van Massart bevatte: “Le portrait de Geruzet a du servir de guide à celui qui a fait le portrait de Granzella; sans que l’un soit cependant une copie servile de l’autre, le portrait Granzella peut avoir été fait d’après le croquis mais toujours modifié d’après celui de Geruzet.”
- [Dominique Ducaju](#) (52 jaar, schilder in Brussel) was de enige die dacht dat er geen sprake was van kopiëren: “Le portrait de Granzella n’est pas une contrefaçon de celui de Geruzet, le contour n’est pas le même dans les deux portraits; Le croquis que vous me représenter a servi de guide à l’auteur du portrait de Granzella; Deux artistes auteurs de deux portraits peuvent donner, dans leur tableau, la même pose à la personne représentée .”
- [Charles Billoin](#) (40 jaar, schilder in Brussel) was ook overtuigd van vals spel op basis van de gelijkaardige schaduwen: “D’après moi le portrait de Granzella a été fait d’après celui de Geruzet ainsi que le croquis; Les ombres sont projetées de la même manière dans les deux portraits.”

De meerderheid van de experts was dus akkoord dat er sprake was van namaak en op 13 [mei 1854](#) werd Granzella in eerste aanleg veroordeeld. Het vonnis werd in beroep bevestigd in [juli](#) van datzelfde jaar: Granzella moest BEF 16.000 schadevergoeding en een boete van BEF 212 betalen (de boete was voor de Brusselse armenkas), en de lithografische steen en de daarop gedrukte prenten werden ook in beslag genomen. Ondanks deze tegenslag bleef Charles Granzella verderwerken in Brussel als prentuitgever tot aan [zijn dood op 21-03-1871](#) in de Sint-Jansstraat.

Acht jaar later bevindt Hubert Granzella, de vierde zoon van Charles, zich in diepere strafrechtelijke problemen. Hij wordt veroordeeld voor schriftvervalsing en diefstal en moet van 09-11-1878 tot 14-09-1879 een straf uitzitten in de gevangenis van Mons. In het moreel register van de gevangenis staat dat hij een aan lager wal geraakte kunstschilder en tekenaar is en dat “quoique possédant un beau talent, le condamné vivait dans la misère, contractant des dettes, notamment pour logement et nourriture”. In het moreel register staat verder nog: “C’est la première peine qu’encourt le détenu et nous estimons qu’il mérite considération.” Maar ondanks dit begrip ging het van kwaad naar erger voor Hubert. In 1910 en 1914 duikt hij op als [landloper](#) in de Rijksweldadigheidskolonies van Hoogstraten-Wortel-Merksplas.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog verblijft hij als [vluchteling in Nederland](#) en keert terug naar België in 1919. Voor zijn terugkeer heeft hij een [vrijgeleide](#) nodig die nog steeds bestaat en een foto van Hubert bevat die u hier rechts kunt zien.

Zijn vierde keer als landloper in Hoogstraten op het eind van 1920 is meteen ook zijn laatste, want op 23-06-1921 om 20.40 uur sterft hij in de weldadigheidskolonie en wordt hij er twee dagen later

begraven. In zijn [koloniedossier](#) onderaan op de laatste pagina staat een afdruk van zijn duim waarmee hij de artistieke traditie van de *Tesini* een tijd lang heeft kunnen voortzetten.

Hieronder zijn voorbeelden te raadplegen van andere prenten van vader Charles Granzella:

- [Nouvelle carte de la Belgique et d'une partie de ses pays limitrophes \[Document cartographique\]](#)
- [Prenten van Granzella op kempenserfgoed.be](#)
- [Kaart van Nederland. Met inzetkaartjes van het groothertogdom Luxemburg en een deel van Limburg in Groninger Archief](#)
- [Ingekleurde kaart van Nederland met 10 stedewapens, deel van Limburg en Luxemburg. Lithographie de GRANZELLA Marchand d'Estampes, Rue des Chapeliers S on 8. no. 27 Bruxelles](#)
- [S. M. impériale Eugénie, impératrice des Français : \[estampe\]](#)
- [S. M. Impériale Napoléon III, Empéreur \[sic\] des Français : \[estampe\]](#)
- [Kaart van Noord-Brabant en van het hertogdom Limburg, volgens de nieuwste nauwkeurigste stukken. Te Brussel bij Granzella. - Grenzen gekleurd. - 1847 \(uit almanak\). - 41 x 47,5 cm.](#)
- [Portret van Joanni Theodoro Beelen](#)
- [Portret van Henrico Guillelmo Wouters](#)
- [Portret van Joanni Francisco d'Hollander](#)
- [Portret van Arnoldo Tits](#)
- [Geneviève de retour dans son Palais - Genoveva in haar paleis terug, \(Nr. 4\) - Granzella, Rue des Chapeliers 27](#)
- [Prent van Sint-Rochus - Stedelijke Musea Sint-Niklaas - Van den Wildenberg Chez Granzella et Citrini](#)
- [Gravure 'La cène' 'Laeste Avondmael' uitgegeven door 'Bruxelles chez Granzella, près du chemin de fer'. Het Laatste Avondmaal, naar het werk van Leonardo Da Vinci \(uit 1494\) of volgens de kopie ervan in de abdij van Tongerlo uit 1545.](#)
- [Bataille de Silistrie - Granzella Ed. Bruxelles](#)
- [Bataille de Trebisonde - Granzella Ed. Bruxelles](#)
- [Bataille de Kiernadzie - Granzella. Edit. Bruxelles](#)
- [Sortie victorieuse - Granzella Ed. Bruxelles](#)
- [Le Printemps - Granzella, éditeur, Rue St. Jean, 54, Bruxelles](#)
- [Mort de Marie-Stuart - Lith Granzella](#)
- [Départ de Marie-Stuart pour l'Écosse - Lith: Granzella. Brux.](#)
- [Mariage de Marie-Stuart - Lith Granzella. Brux](#)
- [Abdication de Marie-Stuart - Lith Granzella](#)

Prenten van zoon Hubert Granzella zijn niet online te bekijken, maar zijn op te vragen in het Prentenkabinet van KBR.BE:

- [Litho's van H. Granzella](#) in het Prentenkabinet

Hier is de link naar de referentie voor de vrijgeleide (van Nederland naar België) van Hubert Granzella (*Granzello geschreven in de referentie): [RA, Inventaire des archives du Comité Officiel Belge pour les Pays-Bas, 1914-1919 \(510 – T 553/02 - 516, dossier 13 139\)](#)

Referentie doopakte van Francesco Crivicick (later: François Criviccik) in Chiesa Della Santa Croce, Draguč, Istrië, Kroatië: "Croatia, Church Books, 1516-1994," database with images, FamilySearch (<https://familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QS7-899X-K4G3?cc=2040054&wc=9R2H-166%3A391644801%2C392365701%2C392365702> : 16 July 2014), Roman Catholic (Rimokatolička crkva) > Draguč > Deaths (Umrli) 1711-1794 Marriages (Vjenčani) 1723-1796, 1832, 1814-1819 Births (Rođeni) 1785-1794, 1768-1773 > image 128 of 169; Arhiva Hrvatske u Zagrebu (Croatia State Archives), Zagreb.

Van deze tekst verscheen een verkorte versie op de website [outlawtales.blog](#). Gebruik je informatie uit deze tekst? Leuk! Verwijs dan wel naar de bron.